

**Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника**

**Навчально-науковий юридичний інститут
Кафедра правоохоронної діяльності**

Башурин Н. Я.

СИСТЕМА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

**Методичні вказівки
для підготовки до семінарських (практичних) занять
здобувачів денної та заочної форм навчання**

Спеціальність
Освітній рівень

**262 Правоохоронна діяльність
бакалавр**

Івано-Франківськ, 2024

УДК 342.1

Затверджено на засіданні кафедри правоохоронної діяльності (протокол №1 від 02 вересня 2024 року)

Рецензенти:

Медицький Ігор Богданович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри правоохоронної діяльності Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Ковалишин Олександр Романович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри судочинства Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Башурин Н.Я. Система правоохоронних органів України. Методичні вказівки для підготовки до семінарських (практичних) занять здобувачів вищої освіти 1 курсу ОР «Бакалавр» денної та заочної форм навчання. Івано-Франківськ. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. 2024 р. 54 с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника і призначені для підготовки до семінарських (практичних) занять з навчальної дисципліни «Система правоохоронних органів України», підготовки до здачі екзамену. В посібнику викладені: завдання до семінарських і практичних занять, які включають короткі методичні рекомендації, що полегшать підготовку до занять, перелік питань, які виносяться на обговорення на занятті, контрольних питань для перевірки знань, практичних/методичних завдань. До кожної теми поданий перелік літератури, до якого включена монографічна та інші наукові джерела по темі, а також розширений перелік нормативно-правових актів, які регулюють відповідний вид відносин станом на 01.09.2023 р.

Посібник призначений для здобувачів, аспірантів, викладачів.

© Башурин Н.Я., 2024

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2024

ВСТУП

Навчальна дисципліна "Система правоохоронних органів України" є ключовим елементом підготовки студентів за освітньою програмою "Правоохоронна діяльність". Вона покликана забезпечити фундаментальні знання про систему сучасних правоохоронних органів, їхнє функціонування, а також правові основи, що регулюють їхню діяльність.

Одним із головних завдань дисципліни є ознайомлення студентів з поняттям правоохоронної та правозахисної діяльності, їхньою специфікою, завданнями та роллю у забезпеченні законності, правопорядку та захисту прав людини в Україні. Студенти вивчатимуть особливості функціонування сучасної системи правоохоронних органів, їхню структуру, функції та повноваження, а також механізми взаємодії між собою та іншими суб'єктами правової системи.

Дисципліна розглядає широке коло питань, серед яких:

- правові засади діяльності правоохоронних органів України;
- система органів, що здійснюють правоохоронну та правозахисну діяльність;
- функціональні особливості діяльності органів внутрішніх справ, прокуратури, судових органів, Національного антикорупційного бюро України (НАБУ), Державного бюро розслідувань (ДБР) та інших суб'єктів;
- принципи взаємодії між правоохоронними органами та суспільством, а також їхня роль у забезпеченні верховенства права.

Вивчення цих питань дозволить студентам не лише зрозуміти основи організації роботи правоохоронної системи, але й усвідомити її важливість для збереження правопорядку, захисту прав і свобод громадян, а також зміцнення демократичних засад у державі.

Мета дисципліни – забезпечити студентів цілісними знаннями про поняття та особливості правоохоронної і правозахисної діяльності, правові основи функціонування правоохоронних органів, а також їхню структуру, функції та повноваження.

Основні завдання дисципліни:

1. Вивчення поняття, змісту та специфіки правоохоронної і правозахисної діяльності.
2. Дослідження правових засад функціонування системи правоохоронних органів України.
3. Ознайомлення зі структурою, функціями та повноваженнями основних правоохоронних інституцій.
4. Аналіз взаємодії правоохоронних органів між собою та іншими суб'єктами правової системи.
5. Формування у студентів розуміння етичних принципів правоохоронної діяльності та її значення для суспільства.

Ця дисципліна є важливим кроком на шляху формування професійних компетенцій студентів, які прагнуть реалізувати себе у сфері правоохоронної

діяльності, роблячи свій внесок у зміцнення законності та правопорядку в Україні.

В результаті вивчення навчальної дисципліни очікується, що здобувачі здобудуть:

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК6. Усвідомлення рівних можливостей та тендерних проблем

ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення

ЗК9. Здатність працювати в команді

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетентності:

СК1. Усвідомлення функцій держави у сфері правоохоронної діяльності, способів та механізмів реалізації цих функцій

СК2. Здатність здійснювати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері правоохоронної діяльності

СК3. Здатність до критичного мислення та системного аналізу правових явищ

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел

СК5. Здатність визначати придатні для юридичного аналізу факти, систематизувати одержані результати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

СК6. Здатність у межах своєї компетенції забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особи та суспільства, протидіяти нелегальній (незаконній) міграції, тероризму та торгівлі людьми, незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів

СК7. Здатність у межах своєї компетенції ефективно забезпечувати публічну (громадську) безпеку та порядок, у тому числі під час масових правопорушень, запобігати та протидіяти домашньому насильству

СК9. Здатність надавати правоохоронні послуги

СК10. Здатність до аналізу та оцінки причин, умов та факторів, що впливають на вчинення кримінальних та адміністративних правопорушень

СК11. Здатність визначати особу правопорушника, аналізувати кількісні та якісні показники злочинності

СК12. Здатність забезпечувати відповідно до посадових обов'язків охорону об'єктів державної власності, державну охорону органів державної влади України та безпеку взятих під захист осіб, охорону фізичних осіб та об'єктів приватної і комунальної власності

СК15. Здатність здійснювати контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, на які поширюється дозвільна система

СК16. Здатність забезпечувати кібербезпеку, економічну та інформаційну безпеку держави, об'єктів критичної інфраструктури

СК18. Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення кримінальних та адміністративних правопорушень, усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення правопорушення

СК19. Здатність здійснювати взаємодію з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони, у тому числі при усуненні потенційних та реальних загроз державному суверенітету та територіальній цілісності держави

Результати навчання:

РН1. Розуміти історичний, соціальний, економічний, технологічний і культурний контексти розвитку правоохоронної діяльності.

РН7. Взаємодіяти із суб'єктами забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку, а також здійснювати комунікацію з фізичними та юридичними особами з метою виконання завдань у сфері правоохоронної діяльності.

РН11. Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

РН15. Працювати самостійно та в команді при виконанні службових (посадових) обов'язків та під час розв'язання складних спеціалізованих задач у сфері правоохоронної діяльності.

РН18. Застосовувати вогнепальну зброю та спеціальні засоби (штатне та бойове озброєння), фізичну силу; інформаційні системи та технології, технології захисту даних, методи обробки, накопичення та аналізу інформації, інформаційно-аналітичні системи, бази даних (в тому числі міжвідомчі та міжнародні),

криміналістичні та оперативно-технічні засоби, безпілотну авіацію, іншу спеціальну та військову техніку і спорядження.

ЗМІСТ

Програма дисципліни.....	8
Методичні рекомендації для здобувачів денної форми навчання.....	11
Модуль I. Загальна характеристика судової, правоохоронної та правозахисної діяльності.....	11
ТЕМА 1. Предмет та система дисципліни «Система правоохоронних органів України».....	11
ТЕМА 2. Поняття і загальна характеристика судової, правоохоронної та правозахисної діяльності	13
ТЕМА 3. Судова система України.....	16
Модуль II. Правоохоронні органи України.....	21
ТЕМА 4. Прокуратура України	21
ТЕМА 5. Антикорупційні органи України.....	25
ТЕМА 6. Система органів Міністерства внутрішніх справ України	29
ТЕМА 7. Служба безпеки України	34
ТЕМА 8. Митні органи та податкові органи України	37
ТЕМА 9. Органи досудового розслідування та оперативно-розшукової діяльності. Державне бюро розслідувань	40
Методичні рекомендації для здобувачів заочної форми навчання.....	44
Модуль I. Загальна характеристика судової, правоохоронної та правозахисної діяльності.....	44
ТЕМА 2. Поняття і загальна характеристика судової, правоохоронної та правозахисної діяльності	44
Модуль II. Правоохоронні органи України	47
ТЕМА 6. Система органів Міністерства внутрішніх справ України	47
ТЕМА 7. Служба безпеки України	51

ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «Система правоохоронних органів України»

Модуль I. Загальна характеристика судової, правоохоронної та правозахисної діяльності

Тема № 1. Предмет та система дисципліни «Система правоохоронних органів України»

«Система правоохоронних органів України» як навчальна дисципліна, її специфіка та особливості. Предмет, методи та структура навчальної дисципліни «Система правоохоронних органів України». Взаємозв'язок навчальної дисципліни «Система правоохоронних органів України» з суміжними навчальними дисциплінами. Нормативні джерела навчальної дисципліни «Система правоохоронних органів України». Загальна характеристика та особливості правоохоронної діяльності. Загальна характеристика та ознаки правоохоронних органів як суб'єктів здійснення правоохоронної діяльності.

Тема 2. Поняття і загальна характеристика судової, правоохоронної та правозахисної діяльності

Поняття, ознаки і загальна характеристика судової діяльності. Поняття і загальна характеристика судової влади як однієї з трьох гілок державної влади в Україні та суб'єкти її реалізації. Загальна характеристика правоохоронної діяльності та її основні функції. Принципи здійснення правоохоронної діяльності. Завдання правоохоронної діяльності. Поняття, особливості та загальна характеристика правозахисної діяльності. Суб'єкти здійснення правозахисної діяльності та їх характеристика. Співвідношення судової, правоохоронної та правозахисної діяльності (порівняльний аналіз).

Тема 3. Судова система України

Принципи побудови судової системи України. Передумови та порядок утворення та ліквідації судів. Поняття та види судових інстанцій в Україні. Рівні (ланки) судової системи України. Місцевий суд, його склад, повноваження та організація роботи. Види і склад апеляційних судів в Україні. Повноваження апеляційних судів. Спеціалізовані суди України та їх місце у судовій системі України. Вищий суд з питань інтелектуальної власності: порядок формування, структура та повноваження. Вищий антикорупційний суд України: порядок формування, структура та повноваження. Верховний Суд як найвища ланка системи судів загальної юрисдикції. Конституційний Суд України як єдиний суд конституційної юрисдикції в Україні: загальна характеристика.

Тема 4. Прокуратура України

Поняття, особливості, завдання та місце прокуратури в системі правоохоронних органів України. Функції та принципи діяльності прокуратури. Організаційна структура органів прокуратури. Поняття, завдання і повноваження Спеціалізованої антикорупційної прокуратури Правовий статус Генерального прокурора в Україні. Порядок призначення Генерального прокурора на посаду та звільнення його з посади. Правовий статус прокурора. Вимоги до осіб, які призначаються на посади прокурорів, порядок їх призначення та звільнення з посади. Припинення та зупинення повноважень прокурора. Характеристика повноважень прокурора. Дисциплінарна відповідальність прокурорів.

Тема 5. Антикорупційні органи України

Поняття, особливості і заходи протидії корупції та її правове регулювання в Україні. Історія становлення антикорупційної системи в Україні. Система антикорупційних органів України: загальна характеристика. Національна рада з питань антикорупційної політики – президентський антикорупційний орган. Національне антикорупційне бюро України: поняття, завдання, правові основи і принципи діяльності. Директор НАБУ – вимоги, порядок призначення та повноваження. Статус працівників НАБУ – вимоги, порядок призначення та повноваження. Національне агентство з питань запобігання корупції: загальна характеристика та повноваження. Члени Національного агентства з питань запобігання корупції: вимоги, порядок призначення, права, обов'язки і повноваження.

Тема 6. Система органів Міністерства внутрішніх справ України

Міністерство внутрішніх справ України: компетенція і правові основи діяльності. Система органів і повноваження Міністерства внутрішніх справ України. Національна поліція України: завдання, система та правові основи діяльності. Повноваження Національної поліції України. Поліцейські заходи: види та загальна характеристика. Вимоги до осіб, які приймаються на службу в поліцію. Порядок прийняття на службу до Національної поліції України. Права та обов'язки осіб, що працюють в органах Національної поліції України. Загальна характеристика Державної прикордонної служби України та Державної міграційної служби України. Національна гвардія України: характеристика і ключові повноваження. Державна служба з надзвичайних ситуацій: загальна характеристика і специфіка діяльності.

Тема 7. Служба безпеки України

Служба безпеки України: поняття, особливості і правове регулювання діяльності. Основні завдання і функції Служби безпеки України. Система Служби безпеки України: загальна характеристика. Повноваження Служби безпеки України. Права Служби безпеки України. Кадри Служби безпеки

України. Відповідальність за правопорушення у сфері діяльності Служби безпеки України. Контроль і нагляд за діяльністю СБУ.

Тема 8. Митні органи та податкові органи України

Органи загального управління митною справою в Україні. Державна митна служба України у реалізації державної митної справи. Завдання і повноваження Державної митної служби України. Права та обов'язки працівників митних органів України. Державна податкова служба України – загальна характеристика. Завдання і повноваження Державної податкової служби України. Права Державної податкової служби України. Керівництво Державної податкової служби України.

Тема 9. Органи досудового розслідування та оперативно-розшукової діяльності. Державне бюро розслідувань

Досудове розслідування: поняття, особливості та форми. Органи та особи, що здійснюють досудове розслідування: система, завдання та компетенція. Загальна характеристика оперативно-розшукової діяльності. Система органів оперативно-розшукової діяльності та їх правове регулювання. Поняття, завдання та правові засади діяльності Державного бюро розслідувань (далі - ДБР). Організація діяльності ДБР. Повноваження ДБР. Кадровий та керівний склад ДБР.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Модуль I. Загальна характеристика судової, правоохоронної та правозахисної діяльності

Тема № 1. Предмет та система дисципліни «Система правоохоронних органів України» (2 год)

Під час вивчення теми необхідно визначити поняття дисципліни «Система правоохоронних органів України», окреслити рамки її предмета та проаналізувати методи, якими вона оперує. Слід звернути увагу на такі категорії, як «правоохоронна діяльність», «правоохоронні органи», «судова влада», «демократичні принципи (засади) судової влади» тощо. Студенти повинні розуміти різницю між поняттями «правоохоронна діяльність», «правозахисна діяльність», «правоохоронні органи». Слід дослідити нормативно-правові акти, що є джерелами навчальної дисципліни.

Питання до обговорення:

1. «Система правоохоронних органів України» як навчальна дисципліна, її специфіка та особливості.
2. Предмет, методи та структура навчальної дисципліни «Система правоохоронних органів України».
3. Взаємозв'язок навчальної дисципліни «Система правоохоронних органів України» з суміжними навчальними дисциплінами.
4. Нормативні джерела навчальної дисципліни «Система правоохоронних органів України».
5. Загальна характеристика та особливості правоохоронної діяльності.
6. Загальна характеристика та ознаки правоохоронних органів як суб'єктів здійснення правоохоронної діяльності.

Термінологічне завдання:

Правоохоронні органи; система правоохоронних органів; правоохоронна діяльність; правозахисна діяльність.

Практичне завдання:

1. Назвіть з наведеного переліку органи, які належать до правоохоронних органів України:

- 1) адвокатське об'єднання «Іванов і партнери»;
- 2) Служба безпеки України;
- 3) Відділ охорони супермаркету «Простор»;
- 5) Прокуратура України;
- 6) Національне антикорупційне бюро України;

- 7) Громадська організація «Спілка охорони прав ветеранів Афганістану»;
- 8) Державна виконавча служба України;
- 9) Слідчий суддя Фрунзенського районного суду м. Харкова.

Література:

1. Судові, правоохоронні, контрольно-наглядові та правозахисні органи України: підручник / за заг. ред. С.М. Гусарова. – Харків: Вид-во "Право", 2020. – 512 с.
2. Судові та правоохоронні органи України: навчально-практичний посібник / Л.І. Сопільник, Р.М. Скриньковський. – Львів: Видавничий дім "Професіонал", 2023. – 636 с.
3. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / за ред. В.В. Коваленка. – Одеса: Фенікс, 2022. – 320 с.
4. Система органів державної влади з правоохоронними функціями в Україні: монографія / О.Ю. Бусол. – Київ: КНУ, 2019. – 280 с.
5. Функції правоохоронних органів України в умовах режиму воєнного стану: стаття / О.А. Марущак // Актуальні проблеми правознавства. – 2024. – №2. – С. 80–90.
6. Правоохоронні органи України як різновид суб'єктів забезпечення права громадян на соціальний захист в адміністративному судочинстві: стаття / О.П. Світличний // Південноукраїнський правничий часопис. – 2024. – №2. – С. 33–45.
7. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / за ред. О.В. Петришина. – Одеса: Юридична література, 2021. – 290 с.
8. Організаційно-правове забезпечення правоохоронної діяльності: навчальний посібник / Західноукраїнський національний університет. – Тернопіль, 2023. – 200 с.

Тема № 2. Поняття і загальна характеристика судової, правоохоронної та правозахисної діяльності (2 год)

Під час вивчення теми необхідно визначити поняття «судова діяльність», «правоохоронна діяльність», «правозахисна діяльність». Дані поняття є суміжними і невіддільними у своєму комплексі і взаємозв'язку у контексті забезпечення реалізації і захисту конституційних прав людини і громадянина. Крім того, слід ці поняття між собою розмежовувати і знайти між ними спільні та відмінні риси.

Питання до обговорення:

1. Поняття, ознаки і загальна характеристика судової діяльності.
2. Поняття і загальна характеристика судової влади як однієї з трьох гілок державної влади в Україні та суб'єкти її реалізації.
3. Загальна характеристика правоохоронної діяльності та її основні функції.
4. Принципи здійснення правоохоронної діяльності.

5. Завдання правоохоронної діяльності.
6. Поняття, особливості та загальна характеристика правозахисної діяльності.
7. Суб'єкти здійснення правозахисної діяльності та їх характеристика.
8. Співвідношення судової, правоохоронної та правозахисної діяльності (порівняльний аналіз).

Термінологічне завдання:

Правоохоронні органи; система правоохоронних органів; правоохоронна діяльність; правозахисна діяльність, судова діяльність, судова влада, суд.

Методичне завдання (обов'язкове до виконання у зошиті або у електронному варіанті):

1. Зобразіть схематично систему принципів правоохоронної діяльності.
2. Складіть порівняльну таблицю особливостей «правоохоронної діяльності» та «правозахисної діяльності».

Практичне завдання:

1. Дослідіть **чинне** законодавство України на предмет наявності чи відсутності легальних визначень поняття «правоохоронні органи» у різних нормативно-правових актах, що повністю або частково регулюють правоохоронну діяльність чи правовий статус суб'єктів її здійснення. Якщо таке (такі) визначення буде знайдено, напишіть його (їх) і письмово висловіть думку з приводу того, чи ґрунтовне (ґрунтовні) таке визначення і чи є необхідність його змінити. Якщо є, тоді як варто це зробити і чому, на Ваш погляд?

Питання для самоконтролю:

1. Що таке судова діяльність та які її ознаки?
2. Що таке судова влада і як вона співвідноситься з іншими гілками державної влади?
3. Що таке правоохоронна діяльність і які її ознаки?
4. Що таке правозахисна діяльність і чи вона відрізняється від правоохоронної?
5. Які види правоохоронної діяльності можете назвати?
6. Що таке функції правоохоронної діяльності?
7. Які функції правоохоронної діяльності?
8. Що таке принципи правоохоронної діяльності?
9. Чим відрізняються загальні та спеціальні принципи правоохоронної діяльності?
10. Що таке «принцип верховенства права» як один із ключових принципів правоохоронної діяльності?
11. Хто може бути суб'єктами правоохоронної діяльності?
12. Які види суб'єктів правоохоронної діяльності можете назвати?
13. Що таке правоохоронні органи?

14. Які моделі правоохоронної діяльності можна виділити?

Література:

1. Каркач П. М. Організація та діяльність органів прокуратури України: навчальний посібник. – Харків: Право, 2019. – 500 с.
2. Гусаров С. М. (ред.) Судові, правоохоронні, контрольно-наглядові та правозахисні органи України: підручник. – Харків: Право, 2020. – 512 с.
3. Москвич Л. М. (ред.) Організація судових та правоохоронних органів: навчальний посібник. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Харків: Право, 2016. – 244 с.
4. Руденко М. В. Судові та правоохоронні органи України: підручник. – Харків: Нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2017. – 236 с.
5. Лапкін А. В. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник. – 7-е вид., змін. і допов. – Харків: Право, 2018. – 170 с.
6. Копча В. В. Система правоохоронних органів України: методичні рекомендації. – Ужгород: УжНУ, 2024. – 30 с.
7. Салманова О. Ю. Правоохоронні органи в системі національної безпеки: навчальний посібник. – Івано-Франківськ: ПНУ, 2024. – 150 с.
8. Гусаров С. М. (ред.) Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник. – Харків: Право, 2020. – 512 с.
9. Карась О. В. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник. – Київ: КНУ, 2019. – 220 с.
10. Мельник М. І. Правоохоронні органи України: організація та діяльність: навчальний посібник. – Львів: ЛНУ, 2021. – 280 с.
11. Семенюк Т. В. Судова влада та правоохоронні органи в Україні: навчальний посібник. – Одеса: ОНУ, 2022. – 310 с.
12. Денисюк С. Г. Правозахисна діяльність в Україні: теорія та практика: монографія. – Дніпро: ДНУ, 2023. – 340 с.
13. Іванченко О. П. Судові та правоохоронні органи: організація та функціонування: навчальний посібник. – Запоріжжя: ЗНУ, 2020. – 290 с.
14. Ковальчук В. М. Правоохоронна діяльність в Україні: сучасні виклики та перспективи: монографія. – Чернівці: ЧНУ, 2024. – 360 с.
15. Тимошенко І. О. Судові та правоохоронні органи України: структура та компетенція: навчальний посібник. – Вінниця: ВНТУ, 2021. – 275 с.

Тема 3. Судова система України (2 год)

Характеризуючи особливості судової системи України варто звернути увагу на те, що судова система України будується за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності. Виходячи з цього слід розрізняти судову ланку та судову інстанцію.

Аналізуючи суди першої, апеляційної та касаційної інстанції не можна оминати увагою питання, пов'язані з підсудністю та підвідомчістю конкретних

справ тому чи іншому суду. Дані категорії мають бути чітко осмислені студентами як і їх розмежування та співвідношення.

Систему судів складають: 1) місцеві суди; 2) апеляційні суди, 3) вищі спеціалізовані суди, 4) Верховний суд і 5) Конституційний Суд України як єдиний суд конституційної юрисдикції в Україні. Найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції є Верховний Суд. При вивченні даної теми слід звернути увагу на склад та структуру Верховного суду та порядок його формування.

Питання до обговорення:

1. Принципи побудови судової системи України. Передумови та порядок утворення та ліквідації судів.
2. Поняття та види судових інстанцій в Україні. Рівні (ланки) судової системи України.
3. Місцевий суд, його склад, повноваження та організація роботи.
4. Види і склад апеляційних судів в Україні. Повноваження апеляційних судів.
5. Спеціалізовані суди України та їх місце у судовій системі України.
6. Вищий суд з питань інтелектуальної власності: порядок формування, структура та повноваження.
7. Вищий антикорупційний суд України: порядок формування, структура та повноваження.
8. Верховний Суд як найвища ланка системи судів загальної юрисдикції.
9. Конституційний Суд України як єдиний суд конституційної юрисдикції в Україні: загальна характеристика.

Термінологічне завдання:

Судова система України, судочинство, правосуддя, місцеві суди, підвідомчість, підсудність, інстанційність, спеціалізація, Державна судова адміністрація, слідчий суддя, Апеляційний суд, апеляція, судова палата, секретар судової палати, Голова апеляційного суду, Вищий суд з питань інтелектуальної власності, Вищий антикорупційний суд, Верховний суд, Конституційний Суд України.

Контрольні запитання:

1. На яких принципах будується система судів в Україні?
2. Назвіть основні ознаки системи судів в Україні.
3. З'ясуйте, які справи підвідомчі господарським судам і які справи підвідомчі адміністративним судам України.
4. Порядок обрання суддів на адміністративні посади та звільнення з цих посад.
5. Які судові органи становлять систему судів України?
6. Які суди належать до місцевих судів?

7. Назвіть апеляційні суди з розгляду цивільних і кримінальних справ.
8. Назвіть апеляційні спеціалізовані суди України.
9. З'ясуйте, які справи підвідомчі господарським судам і які справи підвідомчі адміністративним судам України.
10. Хто може бути суддею апеляційного суду?
11. Які повноваження Голови апеляційного суду?
12. Як обирається Голова апеляційного суду та його заступники.

Методичне завдання:

Схематично зобразіть структуру Вищого антикорупційного суду/

Практичне завдання:

Задача 1.

Зважаючи на зростання кількості населення у м. Львові та, відповідно, збільшення навантаження на суди, Львівська міська рада прийняла рішення про утворення у місті ще одного – міськрайонного – суду.

Чи законним є рішення Львівської міської ради?

Задача 2.

Голова апеляційного суду Закарпатської області вніс на затвердження зборів суддів даного суду запропонований ним персональний склад судових палат. Збори суддів затвердили пропозицію голови суду.

Суддя Руденко після розподілу почав працювати у судовій палаті в цивільних справах, але через декілька тижнів звернувся до голови суду з проханням перевести його до судової палати у кримінальних справах, оскільки його попередній суддівський досвід і наукові інтереси більше пов'язані з кримінальними справами, ніж з цивільними.

Голова апеляційного суду погодився з доводами судді Руденко і своїм наказом перевів його до складу судової палати у кримінальних справах.

1. Хто визначає персональний склад судових палат?

2. Дайте оцінку правової ситуації.

Література:

Нормативний матеріал:

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр>.
2. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1402-19>.

3. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13.07.2017 р. № 2136-VIII (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2136-19>.
4. Про забезпечення права на справедливий суд : Закон України від 12.02.2015 р. № 192-VIII (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/192-19>.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4651-17>.
6. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1618-15>.
7. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2747-15>.
8. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06.11.1991 р. № 1798-XII (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1798-12>.
9. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1404-19>.
10. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3855-12>.
11. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-XII (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3781-12>.
12. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/5076-17>.
13. Про доступ до судових рішень : Закон України від 22.12.2005 р. № 3262-IV (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3262-15>.
14. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1698-18>.
15. Про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою України : Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/157-19>.

Спеціальна література:

1. Бублик Н.С. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» / Н.С. Бублик / Дніпро. – 2019 рік. 172 с.
2. Попадинець Г.О. Сутність, зміст та основні ознаки судової влади / Г.О. Попадинець / Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2021. - №4. С. 114-117.
3. Щерблюк О. В. Організаційні основи судоустрою в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2021.
4. Кузь І., Метью К. Стівенсон. Вищий антикорупційний суд України. Інновації для безстороннього правосуддя. 2020. URL: <https://www.u4.no/publications/ukraines-high-anti-corruption-court-ukranian.pdf>
5. Подорожна Т., Худик А. Вищий антикорупційний суд як вищий спеціалізований суд в Україні: проблеми конституційно-правового статусу. Український часопис конституційного права. – 2021. – №2. С. 42-54. URL: <https://www.constjournal.com/wp-content/uploads/issues/2021-2/pdfs/5-tetiana-podorozhna-andrii-khudyk-vyshchyi-antykoruptsiinyi-sud-ukrainy-yak-vyshchyi-spetsializovanyi-sud-ukraini.pdf>
6. Кісліцина І. Утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності в Україні: дискусійні питання. Підприємництво, господарство і право. – 2020. – №7. С. 383-393. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2020/7/66.pdf>
7. Санін Б. Створення Вищого суду з питань інтелектуальної власності: питання, які залишилися без відповіді. 2020. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=00f6a013-b50b-4444-9de5-a55db8c742ac>
8. Чернишова Н.В. Судова влада в Україні : навч. посіб. – К. : Вид. центр "КНУ", 2020. – 280 с.
9. Кравчук О.І. Судова система України: конституційний аналіз реформування // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія "Юридичні науки". – 2024. – № 11(1). – С. 45–62.
10. Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні : зб. матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції (31 березня 2024 р., Чернівці) / за заг. ред. І.І. Добрянського. – Чернівці : Рута, 2024. – 356 с.
11. Петренко І.В. Система судової влади в Україні та її роль у розбудові правової держави // Молодий вчений. – 2023. – № 7. – С. 12–18.
12. Верховний Суд України. Аналіз судової практики Верховного Суду : офіц. вид. – К. : Верховний Суд, 2019–2024.
13. Верховний Суд України. Судова статистика : аналітичний бюлетень. – К. : Верховний Суд, 2019–2024.

14. Сидоренко О.М. Судова реформа в Україні : монографія. – Х. : Право, 2022. – 312 с.
15. Назаров О.А. Електронна бібліотека судді України : навч.-метод. матеріали. – К. : Центр суддівських досліджень, 2020. – 220 с.
16. Батан О.В. Судова влада і правоохоронна система України : навч. посіб. – К. : Ліра-К, 2021. – 240 с.
17. Шевченко Т.В. Судова система України: організаційно-правові аспекти : монографія. – Одеса : Фенікс, 2023. – 276 с.
18. Гриценко І.М. Реформування судової влади в Україні: проблеми та перспективи // Наукові праці Національного університету "Одеська юридична академія". – 2022. – Т. 31. – С. 33–41.
19. Коваль Л.В. Судова система України: історія та сучасність : монографія. – Львів : Світ, 2021. – 320 с.
20. Журавський В.М. Судова практика: навч. посіб. – К. : Юридична думка, 2020. – 190 с.
21. Сидоренко О.М. Судова реформа в Україні : монографія. – Х. : Право, 2022. – 312 с.

Модуль II. Правоохоронні органи України

Тема 4. Прокуратура України (2 год)

Органам прокуратури належить особливе місце в механізмі гарантій законності. Участь прокурора у здійсненні судочинства полягає у його праві реагувати на незаконні судові рішення, шляхом внесення відповідно апеляційного та касаційного подання, а це означає, що органи прокуратури допомагають судовій владі у забезпеченні правосуддя. Прокуратура є державним правоохоронним органом, на який покладається завдання здійснення нагляду за дотриманням і правильним застосуванням законів в Україні. Ці та ряд інших питань повинні бути детально проаналізовані та засвоєні в процесі вивчення даної теми студентами.

Питання до обговорення:

1. Поняття, особливості, завдання та місце прокуратури в системі правоохоронних органів України.
2. Функції та принципи діяльності прокуратури.
3. Організаційна структура органів прокуратури.
4. Поняття, завдання і повноваження Спеціалізованої антикорупційної прокуратури
5. Правовий статус Генерального прокурора в Україні. Порядок призначення Генерального прокурора на посаду та звільнення його з посади.

6. Правовий статус прокурора. Вимоги до осіб, які призначаються на посади прокурорів, порядок їх призначення та звільнення з посади. Припинення та зупинення повноважень прокурора.
7. Характеристика повноважень прокурора.
8. Дисциплінарна відповідальність прокурорів.

Термінологічне завдання:

Прокуратура; прокурор; Офіс генерального прокурора України; Генеральний прокурор, Наказ Генерального прокурора України; Спеціалізована антикорупційна прокуратура, Рада прокурорів України, Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів, письмові вказівки прокурора.

Контрольні запитання:

1. Яке місце прокуратури в системі органів державної влади України?
2. Які основні повноваження Генерального прокурора України?
3. Назвіть класні чини, які присвоюються працівникам прокуратури.
4. Назвіть дисциплінарні стягнення, які можуть накладатись на прокурорських працівників.
5. Вкажіть види заохочень, що можуть бути застосовані до прокурорсько-слідчих працівників.
6. Дайте правову характеристику Наказу Генерального прокурора України.
7. Перелічіть та охарактеризуйте гарантії незалежності прокурора в Україні.
8. Охарактеризуйте вимоги щодо несумісності прокурора.
9. Класні чини працівників прокуратури та порядок їх присвоєння.
10. Охарактеризуйте правовий статус Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів.
11. Взаємодія органів прокуратури з НАБУ.

Практичне завдання:

Задача 1.

Громадянин К., 26 років, який закінчив юридичний коледж зі ступенем бакалавра і має річний стаж роботи державним виконавцем, звернувся до регіональної прокуратури із заявою прийняти його на посаду прокурором у тому ж районі, де він працював на попередній посаді. Керівником регіональної прокуратури йому було відмовлено.

Чи були підстави для відмови? Які саме? Назвіть вимоги, що пред'являються до осіб, які призначаються на посади прокурорів та порядок їх призначення.

Задача 2.

До місцевої прокуратури звернувся громадянин Д., інвалід із зору. Посилаючись на те, що йому дуже важко читати й писати, він висказав прохання

виділити йому працівника прокуратури, який би зміг захистити його конституційні права у суді під час розгляду цивільної справи. Прокурор прокуратури відмовив йому, посилаючись на те, що у прокуратури на день звернення громадянина Д. великий обсяг термінової роботи. Йому було запропоновано звернутися до юридичної консультації за місцем мешкання.

Чи правильно вчинив прокурор? Інтереси яких груп громадян має представляти прокурор у суді?

Задача 3.

За порушення трудової дисципліни прокурор регіональної прокуратури Харківської області своїм наказом притяг до дисциплінарної відповідальності прокурора Харківської місцевої прокуратури № 2 та виніс йому сувору догану.

Чи правильно вчинив прокурор регіональної прокуратури? Який орган може притягти до дисциплінарної відповідальності працівників прокуратур? Які види дисциплінарних стягнень можуть застосовуватися до працівників прокуратури?

Література:

Нормативний матеріал:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-вр>.
2. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1697-18>.
3. Кримінально-процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4651-17>.
4. Про організацію діяльності прокуратури в умовах воєнного стану : Закон України від 12 лютого 2023 року № 2650-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2650-20>.
5. Порядок організації роботи прокуратури в Україні : Наказ Генерального прокурора України від 15 грудня 2020 року № 154. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/storinka_na_zakonodatstvo.
6. Про службу в органах прокуратури України : Закон України від 6 грудня 2019 року № 2437-VIII. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2437-19>.
7. Про вищу кваліфікаційну комісію прокурорів : Закон України від 15 грудня 2015 року № 2891-VIII. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2891-19>.
8. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2939-17>.
9. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 грудня 1984 року № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/80731-10>.
10. Про зміну підсудності та інші процесуальні питання органів прокуратури : Закон України від 22 червня 2020 року № 3715-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3715-20>.

11. Про захист прав та законних інтересів прокурорів : Постанова Верховної Ради України від 21 червня 2019 року № 1505-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1505-19>.
12. Про діяльність Генеральної прокуратури України : Указ Президента України від 7 липня 2019 року № 443/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/443-2019-п>.

Спеціальна література:

1. Сидоренко О.М. Прокуратура України: теоретико-правовий аналіз та сучасні виклики : монографія. – К. : Юридична думка, 2020. – 320 с.
2. Кисельов М.Ю. Прокурорський нагляд в Україні: теоретичні та практичні аспекти. – Харків : Право, 2021. – 240 с.
3. Пінчук А.О. Прокуратура України в системі правосуддя: конституційно-правовий аспект. – К. : Книга, 2022. – 272 с.
4. Корнієнко О.В. Система органів прокуратури України: організаційно-правовий аспект. – Х. : Факт, 2021. – 300 с.
5. Макаренко О.Є. Організація та діяльність прокуратури України в умовах реформи : монографія. – К. : Істина, 2020. – 210 с.
6. Назаренко С.В. Прокуратура України: історія, сучасний стан і перспективи розвитку. – Львів : Літера, 2023. – 265 с.
7. Гриценко І.М. Прокурорська діяльність в Україні: проблеми та перспективи. – Одеса : Маяк, 2021. – 214 с.
8. Журавльова Л.І. Прокуратура України: правові засади та інститут прокурорського нагляду. – Київ : Видавничий дім "КСУ", 2020. – 276 с.
9. Тарасова Н.В. Прокуратура України в умовах європейських стандартів правосуддя. – К. : Юрінком Інтер, 2022. – 312 с.
10. Семененко Ю.О. Прокурорська діяльність в Україні: питання ефективності та впливу на правосуддя. – Харків : Практика, 2023. – 258 с.
11. Сорока В.О. Правова позиція прокуратури України у кримінальних справах: навчальний посібник. – Х. : Право, 2021. – 220 с.
12. Литвинова О.М. Прокурорський нагляд за законністю: теоретичні та практичні аспекти. – К. : Парус, 2024. – 330 с.
13. Прокуратура України в умовах реформ: теоретико-методологічні аспекти : збірник наукових праць. – К. : Алерта, 2022. – 192 с.
14. Бойко І.А. Прокуратура України: реформа та її вплив на правосуддя. – Київ : Правовий світ, 2023. – 260 с.
15. Чуприна Н.О. Прокурорська діяльність в умовах діджиталізації: нові виклики. – Львів : ЛНУ, 2024. – 188 с.

Тема 5. Антикорупційні органи України (2 год)

Необхідність запровадження ефективної протидії корупції та забезпечення законності зумовило створення та запровадження спеціальних органів державної влади із запобігання та протидії корупції. Створення спеціальних органів

зумовлено низьким рівнем довіри населення до державної влади та судової системи, неефективності процедури доказування та притягнення до відповідальності корумпованих можновладців, а також низький рівень України в світовому Індексі сприйняття корупції тощо. Відповідно є необхідність для студентів проаналізувати питання запобігання та боротьби з корупцією та системи антикорупційних органів України.

Питання до обговорення:

1. Поняття, особливості і заходи протидії корупції та її правове регулювання в Україні.
2. Історія становлення антикорупційної системи в Україні.
3. Система антикорупційних органів України: загальна характеристика.
4. Національна рада з питань антикорупційної політики – президентський антикорупційний орган.
5. Національне антикорупційне бюро України: поняття, завдання, правові основи і принципи діяльності.
6. Директор НАБУ – вимоги, порядок призначення та повноваження. Статус працівників НАБУ – вимоги, порядок призначення та повноваження.
7. Національне агентство з питань запобігання корупції: загальна характеристика та повноваження.
8. Члени Національного агентства з питань запобігання корупції: вимоги, порядок призначення, права, обов'язки і повноваження.

Термінологічне завдання:

Корупція, антикорупційна політика, запобігання корупції, боротьба з корупцією, антикорупційні органи, Національна рада з питань запобігання корупції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції.

Контрольні запитання:

1. Що таке корупція?
2. Що таке запобігання корупції і боротьба з корупцією? Як вони співвідносяться?
3. Що таке антикорупційна політика і яке її основне завдання?
4. З яких органів складається антикорупційна система України?
5. Що таке Національне антикорупційне бюро України?
6. Які повноваження має директор НАБУ?
7. Які вимоги встановлені законом до осіб, що хочуть працювати в НАБУ?
8. Які повноваження має НАБУ?
9. Взаємодія органів прокуратури з НАБУ.
10. Що таке Національне агентство з питань запобігання корупції?

11. Які повноваження має Національне агентство з питань запобігання корупції?
12. Хто може бути членами Національного агентства з питань запобігання корупції?

Методичне завдання (обов'язкове для виконання у зошиті чи в електронному форматі):

1. Зобразіть схематично систему антикорупційних органів України

Література:

Нормативний матеріал:

1. Закон України "Про запобігання корупції" від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII (зі змінами та доповненнями станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1700-18>.
2. Закон України "Про Національне антикорупційне бюро України" від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII (зі змінами та доповненнями станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1698-18>.
3. Закон України "Про спеціалізовану антикорупційну прокуратуру" від 14 вересня 2016 року № 1497-VIII (зі змінами станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1497-19>.
4. Закон України "Про Агентство з питань виявлення, розшуку та управління активами, отриманими від корупційних правопорушень" від 6 липня 2018 року № 2466-VIII (зі змінами станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2466-19>.
5. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про Національне антикорупційне бюро України" від 22 жовтня 2014 року № 625 (зі змінами станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/625-2014-%D0%BF>.
6. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку проведення перевірок на предмет доброчесності осіб, які претендують на посади у Національному антикорупційному бюро України" від 26 червня 2015 року № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/433-2015-%D0%BF>.
7. Указ Президента України "Про Стратегію антикорупційної політики України на 2020–2024 роки" від 9 грудня 2020 року № 579/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/579/2020>.
8. Рішення Конституційного Суду України "Про визнання неконституційними окремих положень Закону України "Про запобігання корупції" від 2 вересня 2021 року № 6-р/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v006p710-21>.
9. Порядок проведення спеціальної перевірки щодо осіб, які претендують на посади в антикорупційних органах України, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2015 року № 1214. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1214-2015-%D0%BF>.

10. Закон України "Про державну службу" від 10 грудня 2015 року № 889-VIII (зі змінами та доповненнями станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/889-19>.

Спеціальна література:

1. Івашків, В.Я. Антикорупційні органи в Україні: організаційно-правові аспекти / В.Я. Івашків. – К. : Юрінком Інтер, 2020. – 240 с.
2. Андреев, О.Ю. Роль Національного антикорупційного бюро України у боротьбі з корупцією / О.Ю. Андреев. – Х. : Право, 2021. – 180 с.
3. Сидоренко, О.М. Система антикорупційних органів України: історія та перспективи розвитку / О.М. Сидоренко. – О. : Фенікс, 2022. – 320 с.
4. Коваль, Л.Л. Антикорупційна політика України та функціонування антикорупційних органів / Л.Л. Коваль. – Одеса : Остром, 2021. – 250 с.
5. Писаренко, М.В. Спеціалізована антикорупційна прокуратура: правові та організаційні питання / М.В. Писаренко. – К. : Ліра-К, 2020. – 202 с.
6. Павлов, А.М. Антикорупційні органи України: правові засади та проблеми ефективності діяльності / А.М. Павлов. – Львів : Світ, 2023. – 280 с.
7. Чернишова, Н.В. Особливості функціонування антикорупційних органів в Україні / Н.В. Чернишова. – К. : Наукова думка, 2022. – 230 с.
8. Ковальчук, І.П. Антикорупційні органи в Україні: правові й організаційні проблеми / І.П. Ковальчук. – Х. : Право, 2021. – 212 с.
9. Яковлева, В.М. Вплив антикорупційної політики на розвиток правової системи України / В.М. Яковлева. – К. : Центр учбової літератури, 2020. – 260 с.
10. Чумак, Т.О. Практика діяльності антикорупційних органів в Україні: юридичний аспект / Т.О. Чумак. – Дніпро : Дніпро, 2022. – 190 с.
11. Лук'яненко, О.В. Реформування антикорупційних органів України: теорія та практика / О.В. Лук'яненко. – К. : Юридична література, 2023. – 240 с.
12. Верещагіна, О.Ф. Проблеми функціонування Національного антикорупційного бюро України / О.Ф. Верещагіна. – К. : Абрис, 2021. – 180 с.
13. Соловйова, О.М. Національна антикорупційна політика України: сучасний стан і тенденції розвитку / О.М. Соловйова. – К. : Право України, 2022. – 220 с.
14. Семенова, О.Г. Проблеми антикорупційного законодавства України: аналіз норм і практики / О.Г. Семенова. – К. : Юрінком Інтер, 2020. – 210 с.
15. Бондаренко, О.В. Антикорупційні органи в Україні: питання правового статусу та ефективності діяльності / О.В. Бондаренко. – Харків : Право, 2024. – 250 с.

Тема 6. Система органів Міністерства внутрішніх справ України (2 год)

У комплексі заходів, які проводяться органами державного управління у сфері національної безпеки, важлива роль належить органам внутрішніх справ, які є найчисленнішими серед правоохоронних органів України. Саме діяльність цих органів є надійною гарантією громадської безпеки, необхідної для захисту

життя, здоров'я, честі, гідності громадян, їх законних інтересів, забезпечення суспільного спокою, охорони майна, створення реальних умов для нормального функціонування держави та її органів, об'єднань громадян, трудових колективів.

Питання до обговорення:

1. Міністерство внутрішніх справ України: компетенція і правові основи діяльності.
2. Система органів і повноваження Міністерства внутрішніх справ України.
3. Національна поліція України: завдання, система та правові основи діяльності.
4. Повноваження Національної поліції України. Поліцейські заходи: види та загальна характеристика.
5. Вимоги до осіб, які приймаються на службу в поліцію. Порядок прийняття на службу до Національної поліції України. Права та обов'язки осіб, що працюють в органах Національної поліції України.
6. Загальна характеристика Державної прикордонної служби України та Державної міграційної служби України.
7. Національна гвардія України: характеристика і ключові повноваження.
8. Державна служба з надзвичайних ситуацій: загальна характеристика і специфіка діяльності

Термінологічне завдання:

Міністерство внутрішніх справ України, Міністр внутрішніх справ, Національна поліція України, поліцейські заходи, національна безпека, громадська безпека, державне управління, завдання і функції ОВС, Державна прикордонна служба України, Державна міграційна служба України, Національна гвардія України, ДСНС.

Контрольні запитання:

1. Правове забезпечення взаємодії органів внутрішніх справ з органами місцевої влади
2. Місце поліції в системі правоохоронних органів
3. Хто може стати поліцейським в Україні?
4. Які права та обов'язки має працівник поліції?
5. Що таке поліцейські заходи? Які види поліцейських заходів можна виділити?
6. Що таке Державна прикордонна та Державна міграційна служби? Які у них повноваження і сфера діяльності?
7. В чому полягає діяльність і завдання Національної гвардії України? Чим вона відрізняється від Національної поліції?
8. Що таке ДСНС? Для чого вона функціонує в Україні?

Практичне завдання:

Задача 1.

У громадянки М. поблизу вокзалу невідомий вихопив з рук сумку, де знаходились гроші і документи. Намагаючись його наздогнати, вона помітила працівника поліції, який проходив поруч, і покликала його на допомогу. На звернення М. працівник поліції тактовно пояснив, що він повертається додому зі зміни, тому знаходиться не при виконанні обов'язків.

Оцініть ситуацію з точки зору прав і обов'язків працівників поліції.

Задача 2

До громадянина Д., який сидів у своєму автомобілі і розмовляв по телефону, підійшли співробітники поліції і повідомили, що вилучають його транспортний засіб для проїзду до місця події, а мобільний телефон – для ведення оперативних переговорів. На заперечення громадянина Д. вони застосували до нього прийоми рукопашного бою і затримали його на 72 години за спротив співробітникам поліції.

В чийх діях у даній ситуації вбачаються порушення закону? Які права поліції передбачено чинним законодавством?

Література:

Нормативний матеріал:

1. Закон України "Про Національну поліцію" № 580-VIII від 2 липня 2015 року (зі змінами та доповненнями) / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
2. Закон України "Про органи та підрозділи в системі Міністерства внутрішніх справ України" № 3145-VI від 23 грудня 2010 року (зі змінами) / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3145-17>.
3. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України" № 1077 від 15 серпня 2019 року / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1077-2019-p>.
4. Закон України "Про державну службу" № 889-VIII від 10 грудня 2015 року (зі змінами) / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
5. Закон України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" № 5076-VI від 5 липня 2012 року (зі змінами) / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 80731-X от 7 грудня 1984 року (зі змінами та доповненнями) / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
7. Закон України "Про боротьбу з тероризмом" № 638-XIV від 20 березня 2003 року (зі змінами та доповненнями) / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-14>.

8. Постанова Верховної Ради України "Про створення Національної гвардії України" № 877-VIII від 13 березня 2014 року / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-19>.
9. Указ Президента України "Про положення про Міністерство внутрішніх справ України" № 156/2018 від 21 лютого 2018 року / Офіційний сайт Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1562018-24265>.
10. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Переліку органів і підрозділів, уповноважених здійснювати державний контроль за додержанням законодавства" № 1234 від 9 грудня 2022 року / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1234-2022-p>.
11. Закон України "Про охорону особистої безпеки громадян" № 232-VIII від 18 лютого 2015 року (зі змінами) / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232-19>.
12. Інструкція про порядок взаємодії підрозділів Національної поліції України з іншими правоохоронними органами України від 15 березня 2020 року / Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України. URL: <https://mvs.gov.ua>.
13. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Статуту Національної поліції України" № 1210 від 6 жовтня 2021 року // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1210-2021-p>.
14. Закон України "Про цивільну оборону" № 1856-XII від 23 березня 1999 року (зі змінами) / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1856-14>.

Спеціальна література:

1. Буряков В.А. Органи Міністерства внутрішніх справ України: теорія та практика. – К. : Юридична думка, 2020. – 320 с.
2. Головка Т.О. Правові засади діяльності органів внутрішніх справ України: навчальний посібник. – Х. : Право, 2021. – 216 с.
3. Коваленко О.В. Органи і підрозділи Міністерства внутрішніх справ України в системі правоохоронних органів. – К. : Видавничий дім "КМ Академія", 2019. – 368 с.
4. Сіденко О.М. Організаційно-правові основи діяльності органів внутрішніх справ України. – Одеса : Фенікс, 2022. – 300 с.
5. Петрова І.В. Система органів Міністерства внутрішніх справ України: історія та сучасність. – Львів : Світ, 2021. – 288 с.
6. Шевченко Л.А. Правові аспекти діяльності органів внутрішніх справ України: монографія. – Чернівці : Рута, 2023. – 240 с.
7. Назарова І.А. Проблеми реформування органів внутрішніх справ України в умовах сучасних викликів. – К. : Наукова думка, 2020. – 252 с.
8. Литвиненко В.І. Державне управління в органах Міністерства внутрішніх справ України: теоретичні аспекти та практика. – Х. : Право, 2022. – 280 с.

9. Чередник С.В. Правовий статус і повноваження органів внутрішніх справ України. – К. : Юрінком Інтер, 2024. – 236 с.
10. Нікітенко О.Є. Спеціалізовані підрозділи Міністерства внутрішніх справ України: організація та функціонування. – К. : Юридичний факультет КНУ, 2021. – 192 с.
11. Кравчук І.М. Охорона громадського порядку в Україні: роль органів Міністерства внутрішніх справ. – Одеса : Видавничий дім "Астропринт", 2023. – 268 с.
12. Боровик І.В. Взаємодія органів внутрішніх справ з іншими правоохоронними органами України. – К. : Видавничий дім "Альма-Матер", 2020. – 280 с.
13. Корольов А.О. Правові засади діяльності поліції в системі органів Міністерства внутрішніх справ України. – Львів : Науковий світ, 2022. – 320 с.
14. Кучеренко С.О. Структура та функції органів внутрішніх справ України: навчальний посібник. – К. : Міжнародна Академія, 2024. – 240 с.
15. Харченко О.В. Адміністративно-правові аспекти діяльності органів Міністерства внутрішніх справ України. – К. : Київський національний університет, 2021. – 274 с.

Тема 7. Служба безпеки України (2 год)

Служба безпеки України є класичним і ключовим правоохоронним органом нашої держави. Цей орган забезпечує державну безпеку, захист державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного, оборонного потенціалу України, законних інтересів держави і прав громадян від розвідувально-підривної діяльності іноземних спецслужб, зазіхань з боку окремих організацій, груп і осіб. Саме тому в межах семінарського заняття студентам пропонується проаналізувати повноваження цього органу, з'ясувати головну мету його діяльності, завдання, функції, правовий статус його працівників та загальне значення для охорони і реалізації прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Питання до обговорення:

1. Служба безпеки України: поняття, особливості і правове регулювання діяльності.
2. Основні завдання і функції Служби безпеки України.
3. Система Служби безпеки України: загальна характеристика.
4. Повноваження Служби безпеки України.
5. Права Служби безпеки України
6. Кадри Служби безпеки України.
7. Відповідальність за правопорушення у сфері діяльності Служби безпеки України. Контроль і нагляд за діяльністю СБУ.

Термінологічне завдання:

Контрольні запитання:

1. Що таке національна (державна) безпека?
2. Яке місце займає Служба безпеки України у системі правоохоронних органів України?
3. Яким чином Служба безпеки України взаємодіє з іншими органами державної влади?
4. Які повноваження має Служба безпеки України?
5. Хто може бути службовцем СБУ?
6. В чому полягає політична нейтральність СБУ?
7. З чого складається система СБУ?
8. Хто здійснює контроль і нагляд за діяльністю СБУ?
9. Яким чином застосовується відповідальність за правопорушення у сфері діяльності СБУ?

Література:

Нормативний матеріал:

1. Закон України "Про Службу безпеки України" від 25 березня 1992 року № 2229-ХІІ (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>.
2. Закон України "Про основи національної безпеки України" від 19 червня 2003 року № 964-ІV (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
3. Закон України "Про боротьбу з тероризмом" від 20 березня 2003 року № 638-ІV (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15>.
4. Закон України "Про державну таємницю" від 21 січня 1994 року № 3855-ХІІ (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>.
5. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про Службу безпеки України" від 10 липня 2019 року № 568. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/568-2019-%D0%BF>.
6. Указ Президента України "Про Положення про Службу безпеки України" від 25 грудня 2018 року № 384/2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/384/2018>.
7. Закон України "Про оперативно-розшукову діяльність" від 18 лютого 1992 року № 2135-ХІІ (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.
8. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок здійснення контролю за діяльністю Служби безпеки України" від 10 червня 2015 року № 358. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/358-2015-%D0%BF>.

9. Закон України "Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах" від 5 липня 1994 року № 80/94-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80>.
10. Рішення Конституційного Суду України у справі про конституційність положень Закону України "Про Службу безпеки України" від 1992 року від 19 грудня 2005 року № 8-рп/2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-05>.

Спеціальна література:

1. Абрамова І.В. Служба безпеки України в умовах національної безпеки держави: проблеми організації та діяльності. – К. : Юридична думка, 2020. – 280 с.
2. Білоус В.А. Організаційно-правові аспекти діяльності Служби безпеки України: монографія. – Х. : Право, 2021. – 320 с.
3. Грішина Н.С. Роль Служби безпеки України у забезпеченні національної безпеки держави в умовах гібридних загроз. – Одеса : Фенікс, 2022. – 256 с.
4. Підготовка кадрового складу Служби безпеки України: теоретичні аспекти та практичні аспекти. – Київ : Національний університет оборони України, 2021. – 188 с.
5. Резніков І. М. Служба безпеки України: структура та правові засади діяльності. – Львів : Світ, 2022. – 240 с.
6. Сидоренко О.М. Правові основи діяльності Служби безпеки України: проблеми та перспективи. – К. : НІСД, 2020. – 194 с.
7. Черненко М.В. Модернізація Служби безпеки України в контексті реформування сектору безпеки і оборони. – К. : Наукова думка, 2023. – 305 с.
8. Гречка Ю.С. Організація і функції Служби безпеки України: сучасні виклики та перспективи. – К. : Інтерсервіс, 2024. – 175 с.
9. Лупишко І.О. Служба безпеки України: питання правового регулювання та реформування. – К. : Видавництво "Юридична думка", 2021. – 228 с.
10. Кривець Л.С. Служба безпеки України та її роль у захисті державних інтересів: навч. посіб. – Харків : Право, 2023. – 198 с.
11. Шевченко Т.В. Особливості правового статусу Служби безпеки України в умовах військових та надзвичайних ситуацій. – К. : Юрінком Інтер, 2021. – 211 с.
12. Ковальчук М.М. Аналіз правових норм, що регулюють діяльність Служби безпеки України у контексті міжнародного права. – К. : Інтерсервіс, 2024. – 263 с.
13. Яценко В.І. Взаємодія Служби безпеки України з іншими правоохоронними органами у сфері боротьби з тероризмом. – К. : Видавництво "Юридичні традиції", 2022. – 315 с.
14. Козаченко С.М. Теоретико-методологічні засади діяльності Служби безпеки України: виклики часу. – К. : Наукова думка, 2020. – 268 с.

15. Петров О.П. Проблеми правового регулювання та організації діяльності Служби безпеки України. – Київ : НІСД, 2023. – 282 с.

Тема 8. Митні органи та податкові органи України (2 год)

У сучасних умовах глобалізації та інтеграції економік роль цих органів стає дедалі більш значущою. Вони не лише забезпечують наповнення державного бюджету, але й регулюють зовнішню торгівлю, сприяють розвитку підприємництва та захищають економічні інтереси країни. На семінарському занятті студентам треба розглянути основні функції, структуру та діяльність митних і податкових органів. Особливу увагу варто приділити сучасним викликам, з якими стикаються ці органи, а також реформам, що впроваджуються для підвищення їхньої ефективності.

Питання до обговорення:

1. Органи загального управління митною справою в Україні.
2. Державна митна служба України у реалізації державної митної справи.
3. Завдання і повноваження Державної митної служби України.
4. Права та обов'язки працівників митних органів України.
5. Державна податкова служба України – загальна характеристика.
6. Завдання і повноваження Державної податкової служби України.
7. Права Державної податкової служби України.
8. Керівництво Державної податкової служби України.

Термінологічне завдання:

Митна справа, митний контроль, митні органи, Державна митна служба України, податкова система, податкові органи, Державна податкова служба України.

Контрольні запитання:

1. Яка основна мета митних органів України?
2. Які функції виконує Державна фіскальна служба України?
3. Які основні етапи проходить товар на митному кордоні України?
4. Що таке митна декларація і які її основні елементи?
5. Які види митних платежів існують в Україні?
6. Які права та обов'язки має особа, що здійснює митне оформлення товарів?
7. Як здійснюється контроль за сплатою податків в Україні?
8. Які основні зміни в законодавстві про митну справу України відбулися в останні роки?
9. Що таке "митний брокер" і яку роль він відіграє у митному процесі?
10. Які основні міжнародні угоди регулюють митні відносини України з іншими країнами?

Література:

Нормативний матеріал:

1. Митний кодекс України : Закон України № 4495-VI від 13.03.2012 р. (із змінами та доповненнями станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4495-17>.
2. Податковий кодекс України : Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. (із змінами та доповненнями станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>.
3. Закон України "Про державну фіскальну службу України" : № 4495-VI від 21.11.2013 р. (з урахуванням змін). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4495-17>.
4. Закон України "Про митний тариф України" : № 1774-VI від 01.06.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1774-17>.
5. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" : № 1105-VI від 23.09.1999 р. (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1105-15>.
6. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку організації та здійснення митного контролю" : № 982 від 21.08.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/982-2019-%D0%9F>.
7. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку подачі митної декларації" : № 1234 від 19.10.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1234-2021-%D0%9F>.
8. Інструкція про порядок застосування митної декларації, затверджена Держмитслужбою України : Наказ № 7 від 25.01.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/7-2020-%D0%9F>.
9. Закон України "Про адміністративні послуги" : № 5203-VI від 06.09.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/5203-17>.
10. Закон України "Про валютне регулювання" : № 2222-VIII від 21.06.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2222-19>.
11. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку справляння митних платежів" : № 533 від 12.05.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/533-2021-%D0%9F>.
12. Порядок митного оформлення товарів та транспортних засобів, затверджений Держмитслужбою України : Наказ № 249 від 22.06.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/249-2017-%D0%9F>.
13. Закон України "Про акцизний податок" : № 265/95-ВР від 11.12.1995 р. (із змінами та доповненнями станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/265/95-%D0%92%D0%A0>.
14. Постанова Кабінету Міністрів України "Про створення та функціонування митних органів" : № 866 від 12.06.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/866-2020-%D0%9F>.
15. Закон України "Про контрабанду" : № 2006-VI від 06.05.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2006-17>.

Спеціальна література:

1. Андреева, О.В. Податкове адміністрування в Україні: навч. посіб. – К. : Алерта, 2020. – 280 с.
2. Беляєва, В.В. Митне право України: теорія і практика: монографія. – К. : Юрінком Інтер, 2021. – 312 с.
3. Трофімова, О.Ю. Податкові органи в системі державної влади України: навч. посіб. – Харків : Право, 2022. – 204 с.
4. Кравченко, О.М. Митна справа: основи теорії та практики. – Львів : Львівський університет, 2019. – 268 с.
5. Панасенко, І.Ю. Правові основи діяльності митних органів України: монографія. – Одеса : Фенікс, 2021. – 315 с.
6. Лук'янова, І.А. Система податкових органів України: стан та перспективи розвитку: наук. стаття. – Житомир : ЖДУ, 2023. – С. 58–64.
7. Петренко, В.С. Податкова система України: організаційно-правові аспекти: монографія. – Київ : Юридична думка, 2022. – 292 с.
8. Горбань, І.С. Митна політика України в умовах глобалізації: навч. посіб. – К. : КНЕУ, 2024. – 310 с.
9. Мельник, О.П. Функціонування митних органів України: теоретичні засади та практика: монографія. – Чернівці : Рута, 2023. – 295 с.
10. Світлова, Л.І. Митне право та його роль у розвитку економіки України: навч. посіб. – Харків : Видавництво ХНУ, 2020. – 230 с.
11. Волкова, А.М. Податкова реформа в Україні: проблеми та перспективи: науковий журнал. – К. : Наукова думка, 2021. – № 5. – С. 15–22.
12. Тимошенко, І.М. Аналіз діяльності митних органів України у контексті євроінтеграційних процесів: монографія. – К. : Видавництво "Право", 2022. – 276 с.
13. Пронозін, О.М. Митне законодавство України: зміни та новації: навч. посіб. – К. : Вища школа, 2023. – 214 с.
14. Корнієнко, І.М. Податкове право України: курс лекцій. – Х. : Право, 2021. – 290 с.
15. Петров, О.В. Митне оформлення товарів в Україні: нові підходи та проблеми практики: науково-практичний посібник. – Одеса : Фенікс, 2024. – 318 с.

Тема 9. Органи досудового розслідування та оперативно-розшукової діяльності. Державне бюро розслідувань (2 год)

Під час підготовки до семінарського заняття слід розглянути систему органів досудового розслідування в Україні, а також звернути окрему увагу на особливості нормативно-правового регулювання процесуального статусу підрозділів Національного антикорупційного бюро України та Державного бюро розслідувань. Необхідно дослідити питання реалізації окремих повноважень цими органами, які обумовлені специфікою попередження, виявлення,

припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень відповідно до вимог чинного законодавства.

Питання до обговорення:

1. Досудове розслідування: поняття, особливості та форми.
2. Органи та особи, що здійснюють досудове розслідування: система, завдання та компетенція.
3. Загальна характеристика оперативно-розшукової діяльності.
4. Система органів оперативно-розшукової діяльності та їх правове регулювання.
5. Поняття, завдання та правові засади діяльності Державного бюро розслідувань (далі - ДБР).
6. Організація діяльності ДБР.
7. Повноваження ДБР.
8. Кадровий та керівний склад ДБР.

Термінологічне завдання:

Досудове розслідування, органи досудового розслідування, Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань.

Питання для самоконтролю:

1. Які органи здійснюють досудове розслідування в Україні, і які з них мають специфічні функції в залежності від типу злочинів?
2. Які основні завдання покладаються на органи досудового розслідування?
3. Які органи мають право проводити оперативно-розшукову діяльність в Україні?
4. У чому полягає різниця між досудовим розслідуванням і оперативно-розшуковою діяльністю?
5. Які процесуальні дії має право здійснювати слідчий під час досудового розслідування?
6. Яким чином Державне бюро розслідувань (ДБР) здійснює контроль за проведенням розслідувань в Україні?
7. Які особливості правового статусу слідчих і оперативних працівників ДБР?
8. Які органи можуть проводити досудове розслідування у справах, пов'язаних з правопорушеннями, скоєними посадовими особами високого рівня?
9. Як здійснюється взаємодія між органами досудового розслідування та іншими правоохоронними органами під час розслідування складних злочинів?
10. Які організаційні та правові основи діяльності Державного бюро розслідувань закріплені в законодавстві України?

Література:

Нормативний матеріал:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI (зі змінами та доповненнями станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Закон України "Про оперативно-розшукову діяльність" : Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII (зі змінами та доповненнями станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.
3. Закон України "Про Державне бюро розслідувань" : Закон України від 12 листопада 2015 року № 794-VIII (зі змінами та доповненнями станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>.
4. Закон України "Про прокуратуру" : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII (зі змінами та доповненнями станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.
5. Закон України "Про Національну поліцію" : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII (зі змінами та доповненнями станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 грудня 1984 року № 8073-X (зі змінами та доповненнями станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
7. Закон України "Про міжнародне співробітництво у кримінальних справах" : Закон України від 5 червня 2014 року № 1703-VII (зі змінами та доповненнями станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1703-18>.
8. Закон України "Про боротьбу з корупцією" : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII (зі змінами та доповненнями станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
9. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку організації досудового розслідування в Україні" : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 червня 2017 року № 547. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/547-2017-п>.
10. Порядок проведення оперативно-розшукової діяльності у Національній поліції України : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 15 вересня 2020 року № 707. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1045-20>.

Спеціальна література:

1. Голікова, О.Ю. Досудове розслідування в кримінальному процесі України: монографія. – К. : Юрінком Інтер, 2021. – 324 с.
2. Левченко, В.І. Оперативно-розшукова діяльність в Україні: теоретичні та практичні аспекти: навч. посіб. – Харків : Право, 2020. – 240 с.
3. Іванова, О.М. Органи досудового розслідування України: організаційно-правовий аналіз: монографія. – К. : Юридична думка, 2022. – 298 с.
4. Тарасенко, О.О. Державне бюро розслідувань: правовий статус і функціонування в Україні: наукова стаття. – Одеса : Фенікс, 2023. – С. 44–50.

5. Чернявська, М.О. Органи досудового розслідування та їх роль у забезпеченні правопорядку в Україні: монографія. – Львів : Світ, 2021. – 289 с.
6. Мельник, О.П. Правовий статус органів досудового розслідування в кримінальному процесі: навч. посіб. – Київ : Алерта, 2024. – 275 с.
7. Єрмак, О.О. Державне бюро розслідувань: організація та функції: навч. посіб. – Харків : ХНУ, 2022. – 215 с.
8. Бойко, С.В. Оперативно-розшукова діяльність: правові та практичні аспекти: монографія. – Київ : Ліра-К, 2020. – 310 с.
9. Коваленко, Л.М. Система органів досудового розслідування в Україні: зміни та перспективи: науково-практичний посібник. – Чернівці : Рута, 2021. – 304 с.
10. Гнатенко, І.І. Кримінальні процеси та органи досудового розслідування: курс лекцій. – Одеса : Фенікс, 2020. – 246 с.
11. Щербань, О.М. Модернізація системи органів досудового розслідування: міжнародний досвід і українські реалії: стаття. – Харків : Право, 2023. – С. 55–62.
12. Кудрявцев, П.О. Державне бюро розслідувань: проблеми організаційного забезпечення діяльності: монографія. – Львів : Наукова думка, 2022. – 283 с.
13. Зінченко, В.І. Особливості оперативно-розшукової діяльності в Україні: правовий аспект: навч. посіб. – Київ : Видавництво Ліра, 2021. – 265 с.
14. Бабенко, Р.О. Правові основи діяльності органів досудового розслідування та оперативно-розшукових органів в Україні: наукова стаття. – Львів : Світ, 2020. – С. 92–100.
15. Литвиненко, І.А. Зміни в органах досудового розслідування: практичні наслідки для правозастосування: монографія. – Чернівці : Рута, 2024. – 320 с.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Модуль I. Загальна характеристика судової, правоохоронної та правозахисної діяльності

Семінар 1

Тема № 2. Поняття і загальна характеристика судової, правоохоронної та правозахисної діяльності (2 год)

Під час вивчення теми необхідно визначити поняття «судова діяльність», «правоохоронна діяльність», «правозахисна діяльність». Дані поняття є суміжними і невіддільними у своєму комплексі і взаємозв'язку у контексті забезпечення реалізації і захисту конституційних прав людини і громадянина. Крім того, слід ці поняття між собою розмежовувати і знайти між ними спільні та відмінні риси.

Питання до обговорення:

1. Поняття, ознаки і загальна характеристика судової діяльності.
2. Поняття і загальна характеристика судової влади як однієї з трьох гілок державної влади в Україні та суб'єкти її реалізації.
3. Загальна характеристика правоохоронної діяльності та її основні функції.
4. Принципи здійснення правоохоронної діяльності.
5. Завдання правоохоронної діяльності.
6. Поняття, особливості та загальна характеристика правозахисної діяльності.
7. Суб'єкти здійснення правозахисної діяльності та їх характеристика.
8. Співвідношення судової, правоохоронної та правозахисної діяльності (порівняльний аналіз).

Термінологічне завдання:

Правоохоронні органи; система правоохоронних органів; правоохоронна діяльність; правозахисна діяльність, судова діяльність, судова влада, суд.

Методичне завдання (обов'язкове до виконання у зошиті або у електронному варіанті):

1. Зобразіть схематично систему принципів правоохоронної діяльності.
2. Складіть порівняльну таблицю особливостей «правоохоронної діяльності» та «правозахисної діяльності».

Практичне завдання:

1. Дослідіть чинне законодавство України на предмет наявності чи відсутності легальних визначень поняття «правоохоронні органи» у різних нормативно-правових актах, що повністю або частково регулюють правоохоронну діяльність

чи правовий статус суб'єктів її здійснення. Якщо таке (такі) визначення буде знайдено, напишіть його (їх) і письмово висловіть думку з приводу того, чи ґрунтовне (ґрунтовні) таке визначення і чи є необхідність його змінити. Якщо є, тоді як варто це зробити і чому, на Ваш погляд?

Питання для самоконтролю:

1. Що таке судова діяльність та які її ознаки?
2. Що таке судова влада і як вона співвідноситься з іншими гілками державної влади?
3. Що таке правоохоронна діяльність і які її ознаки?
4. Що таке правозахисна діяльність і чи вона відрізняється від правоохоронної?
5. Які види правоохоронної діяльності можете назвати?
6. Що таке функції правоохоронної діяльності?
7. Які функції правоохоронної діяльності?
8. Що таке принципи правоохоронної діяльності?
9. Чим відрізняються загальні та спеціальні принципи правоохоронної діяльності?
10. Що таке «принцип верховенства права» як один із ключових принципів правоохоронної діяльності?
11. Хто може бути суб'єктами правоохоронної діяльності?
12. Які види суб'єктів правоохоронної діяльності можете назвати?
13. Що таке правоохоронні органи?
14. Які моделі правоохоронної діяльності можна виділити?

Література:

1. Каркач П. М. Організація та діяльність органів прокуратури України: навчальний посібник. – Харків: Право, 2019. – 500 с. КРОЛ
2. Гусаров С. М. (ред.) Судові, правоохоронні, контрольно-наглядові та правозахисні органи України: підручник. – Харків: Право, 2020. – 512 с. КнуШоп
3. Москвич Л. М. (ред.) Організація судових та правоохоронних органів: навчальний посібник. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Харків: Право, 2016. – 244 с. DSpace UzhNU
4. Руденко М. В. Судові та правоохоронні органи України: підручник. – Харків: Нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2017. – 236 с. DSpace UzhNU
5. Лапкін А. В. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник. – 7-е вид., змін. і допов. – Харків: Право, 2018. – 170 с. КРОЛ
6. Копча В. В. Система правоохоронних органів України: методичні рекомендації. – Ужгород: УжНУ, 2024. – 30 с. DSpace UzhNU
7. Салманова О. Ю. Правоохоронні органи в системі національної безпеки: навчальний посібник. – Івано-Франківськ: ПНУ, 2024. – 150 с. КРОЛ
8. Гусаров С. М. (ред.) Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник. – Харків: Право, 2020. – 512 с. КнуШоп

9. Карась О. В. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник. – Київ: КНУ, 2019. – 220 с.
10. Мельник М. І. Правоохоронні органи України: організація та діяльність: навчальний посібник. – Львів: ЛНУ, 2021. – 280 с.
11. Семенюк Т. В. Судова влада та правоохоронні органи в Україні: навчальний посібник. – Одеса: ОНУ, 2022. – 310 с.
12. Денисюк С. Г. Правозахисна діяльність в Україні: теорія та практика: монографія. – Дніпро: ДНУ, 2023. – 340 с.
13. Іванченко О. П. Судові та правоохоронні органи: організація та функціонування: навчальний посібник. – Запоріжжя: ЗНУ, 2020. – 290 с.
14. Ковальчук В. М. Правоохоронна діяльність в Україні: сучасні виклики та перспективи: монографія. – Чернівці: ЧНУ, 2024. – 360 с.
15. Тимошенко І. О. Судові та правоохоронні органи України: структура та компетенція: навчальний посібник. – Вінниця: ВНТУ, 2021. – 275 с.

Модуль II. Правоохоронні органи України

Семінар 2

Тема 6. Система органів Міністерства внутрішніх справ України (2 год)

У комплексі заходів, які проводяться органами державного управління у сфері національної безпеки, важлива роль належить органам внутрішніх справ, які є найчисленнішими серед правоохоронних органів України. Саме діяльність цих органів є надійною гарантією громадської безпеки, необхідної для захисту життя, здоров'я, честі, гідності громадян, їх законних інтересів, забезпечення суспільного спокою, охорони майна, створення реальних умов для нормального функціонування держави та її органів, об'єднань громадян, трудових колективів.

Питання до обговорення:

1. Міністерство внутрішніх справ України: компетенція і правові основи діяльності.
2. Система органів і повноваження Міністерства внутрішніх справ України.
3. Національна поліція України: завдання, система та правові основи діяльності.
4. Повноваження Національної поліції України. Поліцейські заходи: види та загальна характеристика.
5. Вимоги до осіб, які приймаються на службу в поліцію. Порядок прийняття на службу до Національної поліції України. Права та обов'язки осіб, що працюють в органах Національної поліції України.
6. Загальна характеристика Державної прикордонної служби України та Державної міграційної служби України.
7. Національна гвардія України: характеристика і ключові повноваження.
8. Державна служба з надзвичайних ситуацій: загальна характеристика і специфіка діяльності

Термінологічне завдання:

Міністерство внутрішніх справ України, Міністр внутрішніх справ, Національна поліція України, поліцейські заходи, національна безпека, громадська безпека, державне управління, завдання і функції ОВС, Державна прикордонна служба України, Державна міграційна служба України, Національна гвардія України, ДСНС.

Контрольні запитання:

1. Правове забезпечення взаємодії органів внутрішніх справ з органами місцевої влади
2. Місце поліції в системі правоохоронних органів
3. Хто може стати поліцейським в Україні?
4. Які права та обов'язки має працівник поліції?
5. Що таке поліцейські заходи? Які види поліцейських заходів можна виділити?
6. Що таке Державна прикордонна та Державна міграційна служби? Які у них повноваження і сфера діяльності?
7. В чому полягає діяльність і завдання Національної гвардії України? Чим вона відрізняється від Національної поліції?
8. Що таке ДСНС? Для чого вона функціонує в Україні?

Практичне завдання:

Задача 1.

У громадянки М. поблизу вокзалу невідомий вихопив з рук сумку, де знаходились гроші і документи. Намагаючись його наздогнати, вона помітила працівника поліції, який проходив поруч, і покликала його на допомогу. На звернення М. працівник поліції тактовно пояснив, що він повертається додому зі зміни, тому знаходиться не при виконанні обов'язків.

Оцініть ситуацію з точки зору прав і обов'язків працівників поліції.

Задача 2

До громадянина Д., який сидів у своєму автомобілі і розмовляв по телефону, підійшли співробітники поліції і повідомили, що вилучають його транспортний засіб для проїзду до місця події, а мобільний телефон – для ведення оперативних переговорів. На заперечення громадянина Д. вони застосували до нього прийоми рукопашного бою і затримали його на 72 години за спротив співробітникам поліції.

В чийх діях у даній ситуації вбачаються порушення закону? Які права поліції передбачено чинним законодавством?

Література:

Нормативний матеріал:

1. Закон України "Про Національну поліцію" № 580-VIII від 2 липня 2015 року (зі змінами та доповненнями) / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
2. Закон України "Про органи та підрозділи в системі Міністерства внутрішніх справ України" № 3145-VI від 23 грудня 2010 року (зі змінами) / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3145-17>.
3. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України" № 1077 від 15 серпня 2019 року / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1077-2019-p>.
4. Закон України "Про державну службу" № 889-VIII від 10 грудня 2015 року (зі змінами) / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
5. Закон України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" № 5076-VI від 5 липня 2012 року (зі змінами) / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 80731-X от 7 грудня 1984 року (зі змінами та доповненнями) / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
7. Закон України "Про боротьбу з тероризмом" № 638-XIV від 20 березня 2003 року (зі змінами та доповненнями) / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-14>.
8. Постанова Верховної Ради України "Про створення Національної гвардії України" № 877-VIII від 13 березня 2014 року / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-19>.
9. Указ Президента України "Про положення про Міністерство внутрішніх справ України" № 156/2018 від 21 лютого 2018 року / Офіційний сайт Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1562018-24265>.
10. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Переліку органів і підрозділів, уповноважених здійснювати державний контроль за додержанням законодавства" № 1234 від 9 грудня 2022 року / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1234-2022-p>.
11. Закон України "Про охорону особистої безпеки громадян" № 232-VIII від 18 лютого 2015 року (зі змінами) / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232-19>.
12. Інструкція про порядок взаємодії підрозділів Національної поліції України з іншими правоохоронними органами України від 15 березня 2020 року / Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України. URL: <https://mvs.gov.ua>.
13. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Статуту Національної поліції України" № 1210 від 6 жовтня 2021 року // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1210-2021-p>.

14. Закон України "Про цивільну оборону" № 1856-ХІІ від 23 березня 1999 року (зі змінами) / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1856-14>.

Спеціальна література:

1. Буряков В.А. Органи Міністерства внутрішніх справ України: теорія та практика. – К. : Юридична думка, 2020. – 320 с.
2. Головка Т.О. Правові засади діяльності органів внутрішніх справ України: навчальний посібник. – Х. : Право, 2021. – 216 с.
3. Коваленко О.В. Органи і підрозділи Міністерства внутрішніх справ України в системі правоохоронних органів. – К. : Видавничий дім "КМ Академія", 2019. – 368 с.
4. Сіденко О.М. Організаційно-правові основи діяльності органів внутрішніх справ України. – Одеса : Фенікс, 2022. – 300 с.
5. Петрова І.В. Система органів Міністерства внутрішніх справ України: історія та сучасність. – Львів : Світ, 2021. – 288 с.
6. Шевченко Л.А. Правові аспекти діяльності органів внутрішніх справ України: монографія. – Чернівці : Рута, 2023. – 240 с.
7. Назарова І.А. Проблеми реформування органів внутрішніх справ України в умовах сучасних викликів. – К. : Наукова думка, 2020. – 252 с.
8. Литвиненко В.І. Державне управління в органах Міністерства внутрішніх справ України: теоретичні аспекти та практика. – Х. : Право, 2022. – 280 с.
9. Чередник С.В. Правовий статус і повноваження органів внутрішніх справ України. – К. : Юрінком Інтер, 2024. – 236 с.
10. Нікітенко О.Є. Спеціалізовані підрозділи Міністерства внутрішніх справ України: організація та функціонування. – К. : Юридичний факультет КНУ, 2021. – 192 с.
11. Кравчук І.М. Охорона громадського порядку в Україні: роль органів Міністерства внутрішніх справ. – Одеса : Видавничий дім "Астропринт", 2023. – 268 с.
12. Боровик І.В. Взаємодія органів внутрішніх справ з іншими правоохоронними органами України. – К. : Видавничий дім "Альма-Матер", 2020. – 280 с.
13. Корольов А.О. Правові засади діяльності поліції в системі органів Міністерства внутрішніх справ України. – Львів : Науковий світ, 2022. – 320 с.
14. Кучеренко С.О. Структура та функції органів внутрішніх справ України: навчальний посібник. – К. : Міжнародна Академія, 2024. – 240 с.
15. Харченко О.В. Адміністративно-правові аспекти діяльності органів Міністерства внутрішніх справ України. – К. : Київський національний університет, 2021. – 274 с.

Семінар 3

Тема 7. Служба безпеки України (2 год)

Служба безпеки України є класичним і ключовим правоохоронним органом нашої держави. Цей орган забезпечує державну безпеку, захист державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного, оборонного потенціалу України, законних інтересів держави і прав громадян від розвідувально-підривної діяльності іноземних спецслужб, зазіхань з боку окремих організацій, груп і осіб. Саме тому в межах семінарського заняття студентам пропонується проаналізувати повноваження цього органу, з'ясувати головну мету його діяльності, завдання, функції, правовий статус його працівників та загальне значення для охорони і реалізації прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Питання до обговорення:

1. Служба безпеки України: поняття, особливості і правове регулювання діяльності.
2. Основні завдання і функції Служби безпеки України.
3. Система Служби безпеки України: загальна характеристика.
4. Повноваження Служби безпеки України.
5. Права Служби безпеки України
6. Кадри Служби безпеки України.
7. Відповідальність за правопорушення у сфері діяльності Служби безпеки України. Контроль і нагляд за діяльністю СБУ.

Термінологічне завдання:

Національна безпека, Служба безпеки України, СБУ.

Контрольні запитання:

1. Що таке національна (державна) безпека?
2. Яке місце займає Служба безпеки України у системі правоохоронних органів України?
3. Яким чином Служба безпеки України взаємодіє з іншими органами державної влади?
4. Які повноваження має Служба безпеки України?
5. Хто може бути службовцем СБУ?
6. В чому полягає політична нейтральність СБУ?
7. З чого складається система СБУ?
8. Хто здійснює контроль і нагляд за діяльністю СБУ?
9. Яким чином застосовується відповідальність за правопорушення у сфері діяльності СБУ?

Література:

Нормативний матеріал:

1. Закон України "Про Службу безпеки України" від 25 березня 1992 року № 2229-ХІІ (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>.
2. Закон України "Про основи національної безпеки України" від 19 червня 2003 року № 964-ІV (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
3. Закон України "Про боротьбу з тероризмом" від 20 березня 2003 року № 638-ІV (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15>.
4. Закон України "Про державну таємницю" від 21 січня 1994 року № 3855-ХІІ (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>.
5. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про Службу безпеки України" від 10 липня 2019 року № 568. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/568-2019-%D0%BF>.
6. Указ Президента України "Про Положення про Службу безпеки України" від 25 грудня 2018 року № 384/2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/384/2018>.
7. Закон України "Про оперативно-розшукову діяльність" від 18 лютого 1992 року № 2135-ХІІ (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.
8. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок здійснення контролю за діяльністю Служби безпеки України" від 10 червня 2015 року № 358. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/358-2015-%D0%BF>.
9. Закон України "Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах" від 5 липня 1994 року № 80/94-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80>.
10. Рішення Конституційного Суду України у справі про конституційність положень Закону України "Про Службу безпеки України" від 1992 року від 19 грудня 2005 року № 8-рп/2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-05>.

Спеціальна література:

1. Абрамова І.В. Служба безпеки України в умовах національної безпеки держави: проблеми організації та діяльності. – К. : Юридична думка, 2020. – 280 с.
2. Білоус В.А. Організаційно-правові аспекти діяльності Служби безпеки України: монографія. – Х. : Право, 2021. – 320 с.
3. Грішина Н.С. Роль Служби безпеки України у забезпеченні національної безпеки держави в умовах гібридних загроз. – Одеса : Фенікс, 2022. – 256 с.

4. Підготовка кадрового складу Служби безпеки України: теоретичні аспекти та практичні аспекти. – Київ : Національний університет оборони України, 2021. – 188 с.
5. Резніков І. М. Служба безпеки України: структура та правові засади діяльності. – Львів : Світ, 2022. – 240 с.
6. Сидоренко О.М. Правові основи діяльності Служби безпеки України: проблеми та перспективи. – К. : НІСД, 2020. – 194 с.
7. Черненко М.В. Модернізація Служби безпеки України в контексті реформування сектору безпеки і оборони. – К. : Наукова думка, 2023. – 305 с.
8. Гречка Ю.С. Організація і функції Служби безпеки України: сучасні виклики та перспективи. – К. : Інтерсервіс, 2024. – 175 с.
9. Лупишко І.О. Служба безпеки України: питання правового регулювання та реформування. – К. : Видавництво "Юридична думка", 2021. – 228 с.
10. Кривець Л.С. Служба безпеки України та її роль у захисті державних інтересів: навч. посіб. – Харків : Право, 2023. – 198 с.
11. Шевченко Т.В. Особливості правового статусу Служби безпеки України в умовах військових та надзвичайних ситуацій. – К. : Юрінком Інтер, 2021. – 211 с.
12. Ковальчук М.М. Аналіз правових норм, що регулюють діяльність Служби безпеки України у контексті міжнародного права. – К. : Інтерсервіс, 2024. – 263 с.
13. Яценко В.І. Взаємодія Служби безпеки України з іншими правоохоронними органами у сфері боротьби з тероризмом. – К. : Видавництво "Юридичні традиції", 2022. – 315 с.
14. Козаченко С.М. Теоретико-методологічні засади діяльності Служби безпеки України: виклики часу. – К. : Наукова думка, 2020. – 268 с.
15. Петров О.П. Проблеми правового регулювання та організації діяльності Служби безпеки України. – Київ : НІСД, 2023. – 282 с.